



Publiskas personas līdzdalība kapitālsabiedrībā pārvērtēšana



Konkurences padome

Antis Apsītis

Konkurences veicināšanas nodaļas vadītājs

2022. gada 4. februārī

Publiskas personas līdzdalības kapitālsabiedrībā vispārīgie nosacījumi



Publiskas personas darbības nosacījumi privāto tiesību jomā ir noteikti **Valsts pārvaldes iekārtas likuma (VPIL) 87. panta pirmajā daļā:**

- **3. punkts** - kapitālsabiedrības dibināšana vai līdzdalības iegūšana esošā kapitālsabiedrībā



Publiska persona drīkst iegūt un saglabāt līdzdalību kapitālsabiedrībā atbilstoši **VPIL 88. pantam**

Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likuma (PPKDKPL) 4. panta pirmā daļa

Valsts pārvaldes iekārtas likuma (VPIL) 88. pants

1

Pirmā daļa

Trīs nosacījumi:

- tirgus nepilnības novēršana
- stratēģiski svarīgu preču/ pakalpojumu nodrošināšana
- stratēģiski svarīgu īpašumu apsaimniekošana

2

Otrā daļa

Paredzētās rīcības izvērtējums (ekonomiskais un juridiskais), konsultēšanās pienākums (NVO un KP iesaiste)

3

Ceturrtā daļa

Pašvaldības domes pienākums pēc izvērtējuma veikšanas izdot saistošos noteikumus, tajos nosakot tirgus nepilnību vai tādus pašvaldības īpašumus, vai preces un pakalpojumus, kas ir stratēģiski svarīgi pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai

Publiskas personas līdzdalības kapitālsabiedrībā vispārīgie nosacījumi



Atbilstošs izvērtējums jāveic par **katru publiskas personas kapitālsabiedrības darbības veidu**, t.sk., papildpakalpojumiem



Faktisko darbības veidu atbilstība statūtos norādītajiem darbības veidiem

Publiskas personas līdzdalības kapitālsabiedrībā vispārīgie nosacījumi

NB

Lai efektīvi izmantotu publiskas personas kapitālsabiedrības pamatdarbības veikšanai nepieciešamos resursus, **papildpakalpojumu** veikšana var būt attaisnojama, ja izpildās visi turpmāk norādītie kritēriji:

- 1 pakalpojumi būtiski neietekmē tirgu/konkurenci
- 2 pakalpojumi ir racionāli un cieši saistīti ar pamatpakalpojumu
- 3 pakalpojumi nodrošina resursu lietderīgu izmantošanu (veicina kapitālsabiedrības maksātspēju)
- 4 pakalpojumi nav saistīti ar būtiskām investīcijām no kapitālsabiedrības puses

Līdzdalības pārvērtēšana

Publiskas personas pienākums
ne retāk kā reizi 5 gados
pārvērtēt katru tās tiešo
līdzdalību kapitālsabiedrībā

Attiecas uz **visām** publisku personu
kapitālsabiedrībām, neatkarīgi no darbības
nozares (izņemot kapitālsabiedrības, kuru
kapitāla daļas vai akcijas nav atsavināmas)

PPKDKPL 7. panta pirmā daļa

NB

Arī veicot līdzdalības pārvērtēšanu ir jāievēro VPIL 88.panta prasības,
t.sk., **konsultēšanās pienākums** ar NVO un KP

PPKDKPL 7. panta pirmā daļa un 4. panta pirmā daļa

Pārvērtēšanas termiņa pagarinājums



Administratīvi teritoriālās reformas ietvaros jaunizveidotās novadu pašvaldības veic līdzdalības pārvērtēšanu **līdz 2022. gada 1. jūnijam**

PPKDKPL Pārejas noteikumu 30. punkts

Ekonomiskais, t.sk. konkurences izvērtējums

Tirgus izpēte un konsultēšanās



Kas ir/būs konkrētā prece/pakalpojums?

Tās saņēmēji?



Vai konkrēto pakalpojumu nevar iepirkt no privātā sektora? Šķēršļi?



Vai netiek bremzēta, vai otrādi – pastāv iespējas stimulēt privātās uzņēmējdarbības attīstību?

Ekonomiskais, t.sk. konkurences izvērtējums

Tirgus izpēte un konsultēšanās



Iespējas veikt
komercdarbību
veicinošus pasākumus



Iespējamie drošības
riski, nododot
preces/pakalpojuma
sniegšanu, īpašuma
apsaimniekošanu
privātajam sektoram?



Ietekmes uz
konkurenci
izvērtējums

Ietekmes uz konkurenci izvērtējums

Nepieciešams atbildēt uz jautājumiem:

Vai konkurence tirgū ir pietiekama?



Vai ir identificējami potenciālie konkurenti?



Vai ir apstākļi, kas ierobežo jaunu tirgus dalībnieku ienākšanu tirgū (piemēram, normatīvo aktu prasības)?



Vai ir izvērtēti iespējamie konkurences neitralitātes riski un paredzēti pasākumi to novēršanai?



Vai pastāv konkurenci mazāk ietekmējoša alternatīva, kas neparedz kapitālsabiedrības iesaisti tirgū?

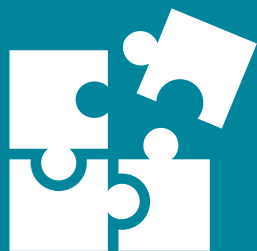


Vai kapitālsabiedrības darbība tirgū var ietekmēt konkurenci?

Juridiskais izvērtējums

Kad drīkst?

Vai pastāv kāds no VPIL 88. panta pirmajā daļā noteiktajiem nosacījumiem?



**Tirgus
nepilnības
novēršana**



1. Tirgus nepilnība

- Ir pieprasījums pēc precēm/pakalpojumiem, bet **nav komersantu**, kas to var nodrošināt
- Ir komersanti, bet **apgrūtināta preču/pakalpojumu saņemšana**
- Privāto komersantu darbība tirgū ir iespējama, tomēr ienākšanu tajā apgrūtina **tirgus barjeras**, kā rezultātā izveidojas dabiskais monopols

Juridiskais izvērtējums


Vai pastāv kāds no VPIL 88. panta pirmajā daļā noteiktajiem nosacījumiem?



**Stratēģiski svarīgu
preču/pakalpojumu
nodrošināšana**

2. Stratēģiski svarīgas preces/ pakalpojumi

- Preces vai pakalpojumi, kas skar ievērojamu sabiedrības daļu
- Šo preču vai pakalpojumu kvalitāte un kvantitāte ir svarīga tautsaimniecības nozaru funkcionēšanai

 Arī stratēģiski svarīgu pakalpojumu sniegšana var tikt nodota privātajam sektoram!

Juridiskais izvērtējums

Vai pastāv kāds no VPIL 88. panta pirmajā daļā noteiktajiem nosacījumiem?



**Stratēģiski svarīgu
īpašumu
apsaimniekošana**



3. Stratēģiski svarīgi īpašumi

- Sabiedriski nozīmīgi nekustamie īpašumi, infrastruktūras objekti
- Īpašumi, kuri uzskatāmi par valsts ierobežoto resursu (piemēram, inženiertehniskās būves, telekomunikācijas)
- Ģeogrāfiskās vietas – dabas parki, rezervāti, dabas resursi utt.



Lemjot par šādu īpašumu pārvaldi, nepieciešams veikt izvērtējumu, pamatojot, kāpēc konkrēto mērķi nav iespējams sasniegt ar citiem līdzekļiem

NVO un KP iesaiste publisku personu kapitālsabiedrību darbības vērtēšanā

Valsts pārvaldes iekārtas likuma 88. panta otrā daļa

- 1 Publiskas personas pienākums ir izvērtējuma veikšanas gaitā konsultēties ar komersantus (privāto sektoru) pārstāvošām NVO, informējot par saņemto viedokli arī KP
- 2 Publiskas personas pienākums ir konsultēties ar KP, t.i., iesniegt KP veikto izvērtējumu un saņemt KP atzinumu

KP viedoklim ir ieteikuma raksturs

Lēmumu (par līdzdalību, darbības veidiem) pieņem publiskās personas augstākā lēmējinstītūcija

KP iesaiste publisku personu kapitālsabiedrību darbības vērtēšanā

KP, sniedzot viedokli (atzinumu), vērtē tikai tā atbilstību kādam no VPIL 88. panta nosacījumiem

Līdzdalība kapitālsabiedrībā pati par sevi nerada KL 14.¹ panta pārkāpumu

Nevar izslēgt iespējamību, ka, gatavojot atzinumu, KP var saskatīt rīcības neatbilstības riskus KL 14.¹ panta prasībām

Šādos gadījumos KP par iespējamiem riskiem norāda atzinumā

Līdzdalības izvērtēšanas shēma

Iesaistes veidi

Dibināšana | Saglabāšana |
Darbības paplašināšana

Līdzdalības tiesiskais pamats

Tirgus nepilnība | Stratēģiski svarīga prece/
pakalpojums | Stratēģiski svarīgs īpašums

Jā



Publiskas personas veikts ekonomiskais,
juridiskais un ietekmes uz konkurenci
izvērtējums, pamatojot, ka PPK dibināšana
ir efektīvākais risinājums

Nē

Izvērtē rīcību, kā novērst
iespējamus konkurences
neitralitātes riskus

Konsultācijas ar
NVO un
uzņēmējiem

Izvēlas citu risinājumu,
piemēram, publiskā privātā
partnerība, publiskais
iepirkums, deleģējums.

KP atzinums

Publiskas personas lēmums

Saistošie noteikumi

KP sniegtie atzinumi no 2020. līdz 2022. gadam

KP sniegtie atzinumi, t.sk. atkārtoti, pēc pašvaldību iesniegto izvērtējumu papildinājumu izskatīšanas:



72
ATZINUMI

2020.
gads

95
ATZINUMI

2021.
gads

?
ATZINUMI

2022.
gads

KP sniegtie atzinumi

2020. un 2021. gads - NOZARES



Veselības aprūpe



Namu pārvaldīšana



Sporta iestāžu darbība



Atkritumu apsaimniekošana,
apglabāšana



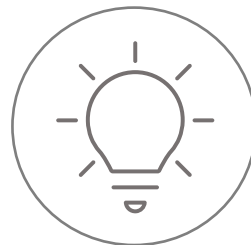
Sabiedriskais transports



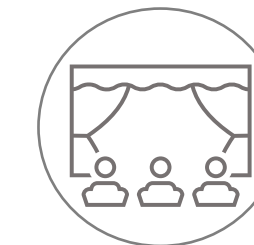
Ūdenssaimniecība



Siltumenerģijas ražošana,
tirdzniecība, pārvade un sadale



Elektroenerģijas ražošana,
tirdzniecība, pārvade un sadale



Kultūras iestāžu darbība, t.sk.,
apsaimniekošana un producēšana

KP sniegtie atzinumi 2020. un 2021. gads



Konstatētās nepilnības pašvaldību iesniegtajos izvērtējumos:

Nav vērtēti visi **PPK statūtos norādītie darbības veidi** (*arī papildpakalpojumi, par kuriem publiski pieejama informācija*)

Nav veikts **ekonomiskais izvērtējums**

Nav apzināti **privātā sektora komersanti** un to iespējas sniegt konkrēto pakalpojumu

Nav veikts **konkurences neitralitātes izvērtējums**

Pašvaldība lēmumu par līdzdalības turpināšanu PPK pieņēmusi, **neveicot konsultēšanos ar KP un NVO**; nav iegūts NVO viedoklis

KP sniegtie atzinumi 2020. un 2021. gads



KP secinājumi un ieteikumi:

1

Arī stratēģiski svarīgu pakalpojumu (*VPIL 88. panta pirmās daļas 2. punkts*) sniegšanu var nodrošināt privātais sektors, līdz ar to publiskajām personām ir nepieciešams ne tikai **atzīt konkrētu pakalpojumu par stratēģiski svarīgu**, bet arī ir nepieciešams **veikt tirgus izpēti**, tādējādi pamatojot iespējamās tirgus nepilnības pastāvēšanu konkrētajā pakalpojumu tirgū

2

Nekonstatējot tirgus nepilnību attiecībā uz konkrētu pakalpojumu sniegšanu vai to, ka šis ir efektīvākais veids mērķu sasniegšanai, **PPK būtu jāatturas no turpmākas attiecīgo pakalpojumu sniegšanas**

3

Turpinot sniegt attiecīgos pakalpojumus, regulāri **jāveic ietekmes uz konkurenci izvērtējums**, lai identificētu un novērstu iespējamus neatbilstības Konkurences likuma 14.¹ pantam riskus

KP sniegtie atzinumi

2020. un 2021. gads



KP secinājumi un ieteikumi:

4

Jāveicina privātā sektora iesaiste, piemēram, organizējot publiskos iepirkumus (it īpaši namu pārvaldīšanas, atkritumu apsaimniekošanas, teritoriju uzturēšanas, būvniecības (t.sk. ūdenssaimniecības un siltumapgādes infrastruktūras), sabiedriskā transporta pakalpojumu jomā)

5

Lai nepieļautu konkurences neitralitātes pārkāpumu, PPK pakalpojumu cenām jābūt noteiktām **balstoties uz ekonomiski pamatotām izmaksām**

6

Pašvaldības telpu bezatlīdzības nodošana lietošanā PPK, it īpaši attiecībā uz pakalpojumiem, kur pastāv konkurence ar privāto sektoru, **var norādīt uz iespējamām konkurences neitralitātes riskiem**, radot tās PPK ekonomiskas priekšrocības salīdzinājumā ar privātajiem komersantiem, kas maksā nomas maksu par pakalpojuma sniegšanai nepieciešamajām telpām

Konkurences padomes izstrādātie palīglikumi

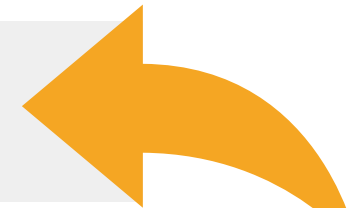
Lai atvieglotu izvērtējumu veikšanu, KP ir izstrādājusi:



1. Informatīvo materiālu «Priekšnoteikumi publiskas personas līdzdalībai kapitālsabiedrībā un tās izvērtēšana»
2. Pašnovērtējuma rīku publisku personu līdzdalības kapitālsabiedrībā izvērtēšanai «Valsts un pašvaldības uzņēmējdarbībā: vai pamatoti?»
3. Konkurences neitralitātes izvērtēšanas vadlīnijas
4. Vadlīnijas konkrētā tirgus noteikšanai

<https://www.kp.gov.lv/lv/publisku-personu-raditi-konkurences-kroplojumi>

https://www.kp.gov.lv/lv/vadlinijas/citi_vadlinijas_konkreta_tirgus_noteiksana_20161.pdf





Publiskas personas līdzdalība kapitālsabiedrībā pārvērtēšana



Konkurences padome

Brīvības iela 55
tālr. 67282865
pasts@kp.gov.lv



www.kp.gov.lv



Konkurences padome